

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 354/2014-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ KOTVA], zastúpeného JUDr. Františkom Komkom, advokátska kancelária, Hlavná 27, Prešov, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 26/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ KOTVA] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom sp. zn. 20 C 26/2009 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Prešov p r i k a z u j e v konaní vedenom sp. zn. 20 C 26/2009 konať bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisíc päťsto eur), ktoré mu je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 340,90 € (slovom tristoštyridsať eur a deväťdesiat centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Františka Komku, advokátska kancelária, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 354/2014 z 10. júna 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 26/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom napadnutého konania na strane žalovaného. Konanie bolo iniciované žalobou o určenie neplatnosti právneho úkonu, ktorú žalobca podal 19. marca 2009.

Sťažovateľ uviedol, že v jeho právnej veci okresný súd plynulo nekoná a dochádza v nej k zbytočným priet'ahom, pričom ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a zároveň navrhuje prikázať

okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Napokon sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € a úhrady trov konania.

Okresný súd sa napriek opakovanej výzve ústavného súdu z 15. júla 2014 a zo 7. decembra 2015 k žiadosti nemohol vyjadriť, keďže spis sa nachádzal na Krajskom súde v Prešove a následne u znalca. Okresný súd z dôvodu zachovania plynulosti konania ústavného súdu vo svojej odpovedi, ktorá bola ústavnému súdu doručená 4. januára 2016, súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

Súhlas s upustením od ústneho pojednávania vyjadril aj sťažovateľ vo svojej sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 20 C 26/2009 ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

Dňa 19. marca 2009 podal žalobca na okresnom súde žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu a návrh na vydanie predbežného opatrenia proti sťažovateľovi a žalovanému v 2. rade. Okresný súd uznesením z 30. marca 2009 návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietol.

Uznesením z 29. apríla 2009 vyzval okresný súd účastníkov konania k vyjadreniu k podanej žalobe.

Sťažovateľ 16. júna 2009 žiadal okresný súd o preloženie termínu pojednávania určeného k dátumu 30. jún 2009 z dôvodu zahraničného dovolenkového pobytu. Okresný súd určený termín odročil na 10. september 2009. Právny zástupca žalobcu oznámil okresnému súdu kolíziu určeného termínu s termínom pojednávania vo veci iného klienta a žiadal určiť nový termín. Okresný súd 10. septembra 2009 pojednávanie odročil na 8. október 2009 a pristúpil k overeniu relevantnosti dôvodov neúčasti právneho zástupcu žalobcu.

Okresný súd vykonal 8. októbra 2009 pojednávanie, na ktorom bol vypočutý žalobca, dokazovanie bolo vyhlásené za skončené a bol prijatý rozsudok o zamietnutí žaloby.

Žalobca napadol rozsudok odvolaním 7. decembra 2009. Spisový materiál bol predložený Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) 18. decembra 2009. Krajský súd uznesením z 26. apríla 2010 zrušil rozsudok okresného súdu a vrátil mu vec na nové konanie. Spisový materiál bol okresnému súdu vrátený 20. mája 2010.

Okresný súd uskutočnil 16. septembra 2010 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili účastníci konania. Sťažovateľ sa na pojednávaní nezúčastnil, keďže si neprevzal predvolanie na pojednávanie kvôli zmene adresy, ktorú súdu vopred neoznámil. Pojednávanie bolo odročené na 18. november 2010 na účely vyhodnotenia dôkazov a zistenia adresy sťažovateľa, ktorý si neprevzal predvolanie na pojednávanie. Právny zástupca sťažovateľa oznámil jeho aktuálnu adresu 22. septembra 2010.

Okresný súd vykonal 18. novembra 2010 pojednávanie, na ktorom sťažovateľ ospravedlnil prostredníctvom svojho právneho zástupcu svoju neúčasť z dôvodu dlhodobého zahraničného pobytu. Pojednávanie bolo odročené na 13. január 2011 na účely vyhodnotenia dôkazov a predvolania sťažovateľa a žalovanej v 2. rade.

Okresný súd uskutočnil 13. januára 2011 pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu neúčasti účastníkov konania. Pojednávanie bolo odročené na 10. marec 2011. Právny zástupca sťažovateľa a právny zástupca žalovanej v 2. rade žiadali 9. marca 2011 pojednávanie odročiť z dôvodu kolízie pojednávaní. Okresný súd uskutočnil 10. marca 2011 pojednávanie, na ktorom sa nezúčastnili sťažovateľ a žalovaná v 2. rade. Pojednávanie bolo odročené na 28. apríl 2011.

Okresný súd vykonal 28. apríla 2011 pojednávanie, na ktoré súd opomenul predvolať sťažovateľa, preto bolo pojednávanie odročené na 16. jún 2011.

Okresný súd uskutočnil 16. júna 2011 pojednávanie, na ktoré sa nedostavil sťažovateľ z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti, dokazovanie bolo vyhlásené za skončené a bol prijatý rozsudok o zamietnutí žaloby.

Žalobca napadol rozsudok 30. augusta 2011 odvolaním, ktoré bolo predložené krajskému súdu 11. októbra 2011. Krajský súd uznesením z 29. októbra 2012 rozsudok zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Spisový materiál bol okresnému súdu vrátený 3. decembra 2012.

Okresný súd vykonal 21. augusta 2013 pojednávanie, ktorého sa nezúčastnil sťažovateľ. Po vyjadrení právnych zástupcov účastníkov konania bolo pojednávanie odročené na 7. október 2013.

Okresný súd vykonal 7. októbra 2013 pojednávanie, na ktorom boli vypočutí svedkovia. Pojednávanie bolo odročené na účely vyžiadania relevantných podkladov na 13. január 2014.

Okresný súd vykonal 13. januára 2014 pojednávanie, sťažovateľ svoju neprítomnosť ospravedlnil prostredníctvom právneho zástupcu. Pojednávanie bolo odročené na neurčito na účely znaleckého dokazovania.

Okresný súd uznesením z 28. februára 2014 rozhodol o ustanovení znalca a uložil mu povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 4 týždňov od doručenia spisového materiálu. Proti uzneseniu podal odvolanie žalobca. Okresný súd vyzval účastníkov na predloženie vyjadrenia k podanému odvolaniu 2. apríla 2014, na ktoré účastníci reagovali v priebehu apríla 2014.

Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zisťoval aktuálny stav napadnutého konania. Okresný súd uviedol, že znalec mu vrátil spis 14. júna 2016, a teda je možné konštatovať, že v čase rozhodovania ústavného súdu o tejto sťažnosti nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného

súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu. Ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka napadnutého konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania.

Z obsahu spisu okresného súdu vyplýva, že k samotnej dĺžke konania prispel do určitej miery aj sám s'ťažovateľ, kvôli ktorému bolo pojednávanie viackrát odročené (16. júna 2009 z dôvodu zahraničného dovolenkového pobytu, 16. septembra 2010 z dôvodu neprevzatia predvolania kvôli zmene adresy, ktorú súdu vopred neoznámil, 18. novembra 2010 z dôvodu zahraničného dovolenkového pobytu). Ústavný súd taktiež poukazuje na neúčast' s'ťažovateľa na pojednávaní 13. januára 2011, 10. marca 2011, 21. augusta 2013 a 13. januára 2014. Správanie s'ťažovateľa preto ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadost'účinenia.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 100 ods. 1 prvú vetu OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre poukázal na to, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol poznačený jeho opakovanou neefektívnou činnosťou a v dôsledku toho aj zbytočnými priet'ahmi. Rozsudok okresného súdu z 8. októbra 2009 bol zrušený uznesením krajského súdu z 26. apríla 2010, pričom spis bol okresnému súdu vrátený 20. mája 2010, čo predstavuje zbytočné predĺženie napadnutého konania o 8 mesiacov. Aj ďalší rozsudok okresného súdu zo 16. júna 2011 bol zrušený uznesením krajského súdu z 29. októbra 2012, pričom spis bol okresnému súdu vrátený 3. decembra 2012, čo predstavuje zbytočné predĺženie napadnutého konania o 17 mesiacov. Neefektívne

postupoval okresný súd aj v súvislosti odročením pojednávania z 28. apríla 2011, keď na pojednávanie opomenul predvolať sťažovateľa. V dôsledku uvedeného sa konanie znova zbytočne predĺžilo o takmer 2 mesiace.

Vzhľadom na uvedené zistenia ústavného súdu možno konštatovať, že okresný súd sa v napadnutom konaní dopustil zbytočných prietáhov v celkom trvaní viac ako dva roky.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní vedenom došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € z dôvodu spôsobenia ujmy spočívajúcej v dlhoročných pocitoch neistoty a úzkosti spojených s neprímerane dlhým stavom právnej neistoty, ako aj z dôvodu nepriaznivých následkov súdneho konania na jeho zdravotný stav a zdravotný stav jeho rodiny.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania okresného súdu, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu a neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj skutočnosť, že posudzované konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní o jeho sťažnosti advokátom.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2013 v sume 804 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 134 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľa nárok aj na náhradu režijného paušálu v sume 8,04 € za dva úkony podľa vyhlášky vykonané v roku 2014. Právny zástupca je zároveň platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty v sume 56,82 €.

Náhrada trov konania uplatnená sťažovateľom neprevyšuje sumu, ktorú vypočítal ústavný súd, preto ju priznal v požadovanej sume 340,90 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2016